תנ״ך · אחרונים · מצודת ציון · נביאים

# מצודת ציון על מיכה

רבי דוד אלטשולר

**ספריית אור ברסלב** · or-breslev.co.il

# מצודת ציון על מיכה

רבי דוד אלטשולר

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מצודת-ציון-על-מיכה/

הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611160902 של הספרייה.

# תוכן העניינים


**פרק א** ..... 5
פסוק א ..... 5
פסוק ב ..... 5
פסוק ג ..... 5
פסוק ד ..... 5
פסוק ה ..... 5
פסוק ו ..... 5
פסוק ז ..... 5
פסוק ח ..... 5
פסוק ט ..... 6
פסוק י ..... 6
פסוק יא ..... 6
פסוק יב ..... 6
פסוק יג ..... 6
פסוק יד ..... 6
פסוק טו ..... 6
פסוק טז ..... 6
**פרק ב** ..... 6
פסוק א ..... 6
פסוק ב ..... 7
פסוק ג ..... 7
פסוק ד ..... 7
פסוק ה ..... 7
פסוק ו ..... 7
פסוק ז ..... 7
פסוק ח ..... 7
פסוק ט ..... 7
פסוק י ..... 8
פסוק יא ..... 8
פסוק יב ..... 8
פסוק יג ..... 8
**פרק ג** ..... 8
פסוק א ..... 8
פסוק ב ..... 8
פסוק ג ..... 8
פסוק ד ..... 8
פסוק ה ..... 9
פסוק ו ..... 9
פסוק ז ..... 9
פסוק ח ..... 9
פסוק ט ..... 9
פסוק יא ..... 9
פסוק יב ..... 9
**פרק ד** ..... 10
פסוק א ..... 10
פסוק ב ..... 10
פסוק ג ..... 10
פסוק ד ..... 10
פסוק ו ..... 10
פסוק ז ..... 10
פסוק ח ..... 10
פסוק ט ..... 10
פסוק י ..... 10
פסוק יא ..... 11
פסוק יב ..... 11
פסוק יג ..... 11
פסוק יד ..... 11
**פרק ה** ..... 11
פסוק א ..... 11
פסוק ג ..... 12
פסוק ד ..... 12
פסוק ה ..... 12

פסוק ו ..... 12
פסוק ז ..... 12
פסוק ח ..... 12
פסוק י ..... 12
פסוק יא ..... 12
פסוק יג ..... 12
**פרק ו** ..... 13
פסוק א ..... 13
פסוק ב ..... 13
פסוק ג ..... 13
פסוק ה ..... 13
פסוק ו ..... 13
פסוק ז ..... 13
פסוק ח ..... 13
פסוק ט ..... 14
פסוק י ..... 14
פסוק יא ..... 14
פסוק יג ..... 14
פסוק יד ..... 14
פסוק טו ..... 14
פסוק טז ..... 14
**פרק ז** ..... 15
פסוק א ..... 15
פסוק ב ..... 15
פסוק ג ..... 15
פסוק ד ..... 15
פסוק ה ..... 15
פסוק ו ..... 16
פסוק ז ..... 16
פסוק ט ..... 16
פסוק י ..... 16
פסוק יא ..... 16
פסוק יב ..... 16
פסוק יג ..... 16
פסוק יד ..... 16
פסוק טז ..... 16
פסוק יז ..... 17
פסוק יח ..... 17
פסוק יט ..... 17

# פרק א

## פסוק א
**המורשתי**. מן מורישה והיא מערי יהודה:

## פסוק ב
**הקשיבי**. ענין שמיעה:

## פסוק ג
**ודרך**. מלשון דריכה ורמיסה:

**במתי**. ענין גובה כמו ועל במותי ידריכני (חבקוק ג':י"ט):

## פסוק ד
**ונמסו**. ענין המגה והמסה:

**יתבקעו**. מל' בקיעה:

**כדונג**. הוא השעוה וכן היה לבי כדונג (תהלים כד):

**מוגרים**. ענין הזלה ושפיכה כמו וכמים הנגרים (ש"ב יד):

**במורד**. במקום מדרון והוא מלשון ירידה וכן ויכום במורד (יהושע ז):

## פסוק ה
**במות**. מזבחות של עכו"ם:

## פסוק ו
**לעי**. ענין תל וגל כמו שמו את ירושלים לעיים (תהילים ע"ט:א'):

**למטעי**. מלשון נטיעה:

**והגרתי**. ענין הזלה ושפיכה ואמר בלשון שאלה על ההפלה:

**לגי**. לעמק:

## פסוק ז
**יכתו**. מל' כתיתה ושבירה:

**אתנניה**. מל' אתנן:

**עצביה**. העכו"ם תקרא כן על כי מעצבת לב עובדיה קורא ואינו נענה:

## פסוק ח
**ואיילילה**. מל' יללה:

**שולל**. ענין שטות וטרוף הדעת וכן מוליך יועצים שולל (איוב י"ב:י"ז):

**כתנים**. מין נחש:

**כבנות יענה**. שם עוף בת היענה:

### פסוק ט
**אנושה**. כאובה ביותר כמו אנוש חצי (שם לד):
**שער עמי**. עיר עמי וכן באחד שעריך (דברים יז):

### פסוק י
**התפלשי**. ענין הגלגול והלכלוך וכן והתפלשו אדירי הצאן (ירמיהו כ"ה:ל"ד):

### פסוק יא
**עריה**. ענין גלוי כמו ואת ערום ועריה (יחזקאל טז):
**בשת**. הוא כנוי לערוה וכן והחזיקה במבושיו (דברים כה):

### פסוק יב
**חלה**. מל' חיל וחלחלה:

### פסוק יג
**רתום**. הוא ענין אסור וקשירה והוא לשון ערבי:
**לרכש**. שם מין בהמה הקלה לרוץ כמו רכבי הרכש (אסתר ח):
**לבת ציון**. לעדת ציון:
**פשעי**. כן יקראו הפסילים כי מפשעת אנשים וכן והפשע שומם (דניאל ח):

### פסוק יד
**שלוחים**. כן יקרא מתן גדול וכן ויתנה שלוחים לבתו (מ"א ט):
**על**. כמו אל:
**מורשת**. מל' ירושה:
**לאכזב**. ענין עזיבה והפסק כמו כי תכזבי (ישעיה נז):

### פסוק טו
**אבי**. כמו אביא באלף וכן אל יני ראשי (תהילים קמ"א:ה') ומשפטו יניא באל"ף:

### פסוק טז
**קרחי**. ענין מריטת השער וכן והקריחי עליך (יחזקאל כז):
**וגוזי**. מל' גזיזה וחתוך וכן גזי נזרך (ירמיה ז):
**תענוגיך**. מל' עונג ותפנוק:

## פרק ב

### פסוק א
**לאל**. ענין כח ואומץ כמו יש לאל ידי (בראשית לא):

### פסוק ב
**ונשאו**. לקחו כמו ישא ברכה (תהלים כד):

### פסוק ג
**תמישו**. ענין הסרה כמו לא ימיש עמוד הענן (שמות י״ג:כ״ב):
**רומה**. מלשון התרוממות:

### פסוק ד
**ישא**. ענין הרמת קול:
**ונהה נהי נהיה**. ענינו קינה ויללה כמו אשא בכי ונהי (ירמיה ט):
**שדוד נשדונו**. מלשון שדידה ועושק:
**חלק**. אחוזת נחלה כמו חלקת יואב (ש״ב יד):
**ימיר**. מל׳ תמורה וחלוף:
**ימיש**. ענין הסרה:
**לשובב**. מל׳ השבה:

### פסוק ה
**חבל**. מל׳ קו המדה:

### פסוק ו
**תטיפו יטיפון**. הוא מל׳ נטיפה והזלה והושאל בענין הדבור של נבואה וכן והטף אל דרום (יחזקאל כא):
**יסג**. מל׳ השגה וקרוב ועם היא בסמ״ך וכן ותסג ולא תפליט (לקמן ו):

### פסוק ז
**רוח**. רצון:
**מעלליו**. מעשיו:

### פסוק ח
**ואתמול**. ענינו כמו אתמול בחול״ם וכן כי ערוך מאתמול תפתה (ישעיהו ל׳:ל״ג):
**ממול**. מנגד:
**שלמה**. מלבוש:
**אדר**. מלבוש יקר כמו ויעבר אדרתו (יונה ג):
**תפשיטון**. ענין הסרת המלבוש:

### פסוק ט
**עוללי**ה. בנים הקטנים:

**הדרי**. מל' הדר ויופי ועל העושר יאמר:

### פסוק י
**המנוחה**. מקום מנוח ר"ל נחלה:

**תחבל וחבל**. מל' חבלה והשחתה:

**נמרץ**. ענין חוזק כמו קללה נמרצת (מ"א ב):

### פסוק יא
**לו**. ענינו כמו אם וכן לו חיה רעה (יחזקאל יד):

**אטיף**. הושאל בענין הדבור של נבואה:

### פסוק יב
**בצרה**. בלשון שאלה אמר על דיר הצאן שהיא להם למבצר הדברו. ענין הנהגה וכן ורעו כבשים כדברם (ישעיהו ה':י"ז):

**תהימנה**. מל' המייה ושאון:

### פסוק יג
**הפורץ**. מלשון פרצה ושבירה:

## פרק ג

### פסוק א
**נא**. עתה:

**וקציני**. ענין שררה:

### פסוק ב
**ושארם**. כן תקרא הבשר כמו אם יכין שאר לעמו (תהילים ע"ח:כ'):

### פסוק ג
**הפשיטו**. ענין הסרה:

**פצחו**. ענין פתיחה כמו פצחו ורננו וזמרו (שם צח):

**יפרשו**. מל' פרוסה ושבירה ועם היא בשי"ן וכן פורש אין להם (איכה ד':ד'):

**בסיר**. קדרה כמו שפות הסיר (מ"ב ד):

**קלחת**. גם הוא כלי בשול כמו או בקלחת או בפרור (ש"א ב):

### פסוק ד
**יענה**. ענין השבה:

**הרעו**. מל' רעה:

## פסוק ה

**המתעים**. מל' תועה:

**הנושכים**. חותכים לאכול וכן אם ישוך הנחש (קהלת י':י"א):

**בשניהם**. מל' שן:

**וקדשו**. ענין הזמנה כמו קדשו קהל (יואל ב):

## פסוק ו

**מחזון**. ענין נבואה:

**מקסום**. מין כשוף:

**ובאה**. ענין שקיעה כמו כי בא השמש (ברא' כח):

**וקדר**. ענין חשך ושחרות כמו שמש וירח קדרו (יואל ד':ט"ו):

## פסוק ז

**וחפרו**. ענין כלימה כמו וחפרה הלבנה (ישעיה כד):

**ועטו**. ענין עטיפה:

**שפם**. הוא שער השפתים כמו ועל שפם יעטה (ויקרא י"ג:מ"ה):

**מענה**. ענין אמירה וכן ומה' מענה לשון (משלי טז):

## פסוק ח

**את רוח**. מן רוח וכן כצאתי את העיר (שמות ט':כ"ט):

## פסוק ט

**המתעבים**. מל' תעוב ושקץ:

**יעקשו**. ענין עקום ומעוקל כמו ועם עקש תתפל (ש"ב כב):

## פסוק יא

**במחיר**. ענינו דמי ערך השוי וכן יקנה מקנה במחיר (מ"א י):

**יורו**. מל' הוראה ולמוד:

**ישענו**. מל' השענה ובטחון:

## פסוק יב

**בגללכם**. בעבורכם וכן בגלל יוסף (בראשית לט):

**שדה**. כשדה:

**עיין**. כמו עיים במ"ם וכן לקץ הימין (דניאל יב) ועיים הוא גלי אבנים וכן לעיי השדה (לעיל א):

**לבמות**. מל' במה:

# פרק ד

## פסוק א
**באחרית**. בסוף:

**נכון**. מוכן ומתוקן:

**ונהרו**. ימשכו כנהר וכן ונהרו אל טוב ה' (ירמיהו ל"א:י"ב):

## פסוק ב
**לכו**. הוא ענין לי' זרוז:

**ויורנו**. ענין למוד:

## פסוק ג
**והוכיח**. ענין ברור דברים:

**עצומים**. חזקים:

**וכתתו**. ענין כתישה:

**לאתים**. שם כלי חפירה וכן את מחרשתו ואת אתו (ש"א י"ג):

**למזמרות**. שם הכלי שכורתין בו הומורות מלי' וכרמך לא תזמור (ויקרא כ"ה:ד'):

## פסוק ד
**מחריד**. מלי' חרדה:

## פסוק ו
**הצולעה**. החגרת כמו והוא צולע על ירכו (בראשית ל"ב:ל"ב):

## פסוק ז
**והנהלאה**. ענין יגיעה כמו נלאה מואב (ישעי' טז):

## פסוק ח
**עופל**. ענין מגדל ומבצר כמו עופל ובחן (שם לב):

**עדיך**. אליך כמו תגע עדיך (איוב ד':ה'):

**תאתה**. ענין ביאה כמו אתא בוקר (ישעיה כא):

## פסוק ט
**תריעי רע**. ענין חבר ואוהב:

**החזיקך**. ענין אחיזה:

**חיל**. חלחלה ורתת:

## פסוק י
**חולי**. מלי' חלחלה:

**וגוחי**. ענין האנחה כי האנחה היא הוצאת הנשימה והוא מענין כי אתה גוחי מבטן (תהילים כ"ב:י') שהוא ענין המשכה והוצאה וקרוב הוא אל לשון גניחה המוזכר בדרז"ל:
**מקריה**. מעיר:
**תנצלי**. ענין ריקות כמו ויתנצלו בני ישראל את עדים (שמות ל"ג):
**מכף**. מיד:

### פסוק יא
**תחנף**. תתחייב כמו ולא תחניפו את הארץ (במדבר ל"ה:ל"ג):
**ותחז**. כמו ותחזה והוא ענין ראיה והסתכלות כמו ואתה תחזה (שמות י"ח):

### פסוק יב
**כעמיר**. כן יקרא אגודת השבלים כמו וחצנו מעמר (תהלים קכ"ט):
**גורנה**. הוא המקום שמכניסין שם התבואה:

### פסוק יג
**ודושי**. מלשון דישה:
**ופרסותיך**. הם כעין מנעלים שברגלי הבהמות כמו בפרסות סוסיו (יחזקאל כ"ז) ואמר בדרך שאלה:
**נחושה**. נחושת:
**והדקות**. ענין שחיקה כמו אדיקם ארקעם (ש"ב כ"ב):
**והחרמתי**. ענין הקדש כמו כל חרם בישראל (במדבר י"ח:י"ד):
**בצעם**. חמדת עשרם כמו בצע כסף (שופטים ה):
**וחילם**. גם הוא ענין עושר כמו ושללו חילך (יחזקאל כ"ו):

### פסוק יד
**תתגודדי**. ענין שריטת הבשר כמו לא תתגודדו (דברים י"ד):
**גדוד**. ענין מחנה וכן פשט גדוד (הושע ו):
**מצור**. כן יקרא הקפת גייסות סביב העיר ללכדה:
**בשבט**. בשרביט:
**הלחי**. כן נקרא המקום שאצל העין:

## פרק ה

### פסוק א
**צעיר**. קטן ונבזה:

**באלפי**. ענין שררה כמו אל תבטחו באלוף (לקמן ז):

### פסוק ג
**ורעה**. ר"ל ינהיג:
**בגאון**. ענין רוממות:
**אפסי**. קצות כי בקצוות הארץ היא אפס וכלה:

### פסוק ד
**ידרוך**. מלשון דריכה והלוך:
**בארמנותינו**. מלשון ארמון והיכל:
**נסיכי**. ענין שררה:
**אדם**. רצה לומר חשובים:

### פסוק ה
**ורעו**. ינהיגו:
**בפתחיה**. מלשון פתח:

### פסוק ו
**כרביבים**. הוא המטר החזק כמו וימנעו רביבים (ירמיה נ):
**ייחל**. מלשון תוחלת ותקוה:

### פסוק ז
**בבהמות יער**. ר"ל בחית יער וכן ושן בהמות (דברים ל"ב):
**ככפיר**. ארי בחור:
**ורמס**. ענין דריסה ברגל:

### פסוק ח
**תרום**. מלשון רוממות:
**צריך**. מלשון צר ואויב:

### פסוק י
**והרסתי**. ענין נתיצה ושבירה:
**מבצריך**. ערי המבצר:

### פסוק יא
**ומעוננים**. ענין כשוף כמו מעונן ומנחש (דברים י"ח):

### פסוק יג
**ונתשתי**. ענין עקירה כמו לנתוש ולנתוץ (ירמיה א):

**אשיריך**. מלשון אשרה והוא אילן הנעבד:
**עריך**. שונאך כמו ויהי ערך (ש"א ט"ז):

## פרק ו

### פסוק א
**נא**. עתה:
**קום**. הוא ענין זרוז:
**ריב**. ענין ויכוח:
**את ההרים**. אל ההרים:

### פסוק ב
**והאיתנים**. ענין חוזק כמו איתן מושבך (במדבר כ"ד):
**מוסדי**. מלשון יסוד:
**יתוכח**. ענין ברור דברים:

### פסוק ג
**מה**. המלה ההיא יורה על הפלגת הרבוי כמו מה רב טובך (תהלים ל"א):
**הלאתיך**. ענין יגיעה כמו ונלאו מצרים (שמות ז):
**ענה**. עדות כמו לא תענה (שם כ):

### פסוק ה
**ענה**. מלשון ענייה ותשובה:

### פסוק ו
**אקדם**. אבוא לפניו וכן לא יקדמנה מגן (ישעיהו ל"ז:ל"ג):
**אכף**. מלשון כפיפה והכנעה:

### פסוק ז
**הירצה**. מלשון רצוי:
**ברבבות**. רבבה הוא עשרת אלפים:
**פרי בטני**. הם הבנים:

### פסוק ח
**והצנע**. מלשון צניעות והסתר:

### פסוק ט
**ותושיה**. ר"ל ואיש תושיה כמו ואני תפלה (תהילים ק"ט:ד') והראוי איש תפלה ותושיה הוא ענין חכמת התורה והוא מלשון יש כי ישנה לעולם ולא תשוב לאין כיתר הדברים וכן יצפון לישרים תושיה (משלי ב':ז'):
**יראה**. מלשון ראיה:
**יעדה**. ענין הזמנה וקביעות כמו שם יעדה (ירמיה מ"ז):

### פסוק י
**האש**. היא כמו היש וכן אם אש להאמין (ש"ב י"ד):
**בית רשע**. כמו בבית:
**ואיפת**. שם מדה:
**רזון**. מלשון רזות וכחשות ואמר בדרך שאלה על החסרון:
**זעומה**. מלשון זעם וכעס:

### פסוק יא
**האזכה**. מלשון זכות:
**במאזני**. כף המאזנים:
**ובכיס**. אמתחת ושק ישימו בו אבני המשקל:

### פסוק יג
**החליתי**. מלשון חולי:
**הכותך**. מלשון הכאה:
**השמם**. מלשון שממון:

### פסוק יד
**וישחך**. ענין שפלות והכנעה כמו וישח אדם (ישעיה ב'):
**ותסג**. ענין השגה וקרוב וכן לא יסג כלימות (לעיל ב'):
**תפליט**. ענין הצלה כמו רני פלט (תהלים ל"ב):

### פסוק טו
**תדרוך**. הדרך לדרוך ברגל על הזתים להוציא השמן:
**תסוך**. ענין משיחה:
**ותירוש**. ענבי היין:

### פסוק טז
**במועצותם**. מלשון עצה:

**לשמה**. ענין תמהון:
**לשרקה**. הוא קול הבאה בקבוץ השפתים והדרך לעשותם כשרואים דבר חשוב שנחרב וכן לשמה ולשרקה (ירמיה יט):
**תשאו**. מלשון משא וסבל:

## פרק ז

### פסוק א
**אללי**. מלשון יללה וכן אם רשעתי אללי לי (איוב י׳:ט״ו):
**קיץ**. ר״ל פירוח הקיץ כעוללות. הם הענבים הגרועים הנלקטים בסוף:
**בציר**. כן יקרא תלישת הענבים כמו כי תבצור כרמך (דברים כ״ד:כ״א):
**אשכול**. כן יקרא הענף שהענבים תלוים בו כמו ואשכול ענבים (במדבר י״ג):
**בכורה**. כן יקרא פרי שנגמר בשולה כמו כבכורה בתאנה בראשיתה (הושע ט׳:י׳):
**אותה**. מלשון תאוה וחשק:

### פסוק ב
**יארבו**. מלשון אורב:
**יצודו**. מלשון צדייה:
**חרם**. כמו בחרם והוא הרשת וכן משטח חרמים (יחזק׳ כו):

### פסוק ג
**להיטיב**. ענין חוזק כמו ההיטיב חרה לך (יונה ד׳:ד׳):
**הות**. ענין שברון נפש וכן הות לאביו בן כסיל (משלי י״ט:י״ג):
**ויעבתוה**. ר״ל יחזקו כחבל עב:

### פסוק ד
**כחדק**. הוא מין קוץ כמו כמשוכת חדק (שם ט״ו):
**ממסוכה**. הוא הגדר ועם הוא בסמ״ך וכן ויסך אלוה בעדו (איוב ג׳:כ״ג):
**מצפיך**. ענין תוחלת ותקוה כמו אערך לך ואצפה (תהילים ה׳:ד׳):
**פקדתך**. ענין זכרון:
**מבוכתם**. ענין בלבול הדעת כמו נבוכים הם בארץ (שמות י״ד:ג׳):

### פסוק ה
**באלוף**. ענין שררה כמו אלופי אדום (שם ט״ו):
**פתחי פיך**. על השפתים יאמר בדרך שאלה:

### פסוק ו
**מנבל**. ענין גנות וכעור כמו כי נבל נבלה ידבר (ישעיהו ל"ב:ו'):
**כלה**. כן תקרא אשת הבן:
**בחמתה**. כן תקרא אם הבעל:

### פסוק ז
**אצפה**. ענין תקוה:
**אוחילה**. מלשון תוחלת ותקוה כמו יחל ישראל (תהלים קי"ל):

### פסוק ט
**זעף**. כעס וחימה:
**אשא**. אסבול:

### פסוק י
**למרמס**. ענין דריסת הרגל:
**חוצות**. שווקים:

### פסוק יא
**גדריך**. מלשון גדר וכותל:
**חק**. ענין דבר קבוע:

### פסוק יב
**ועדיך**. אליך כמו תגע עדיך (איוב ד':ה'):
**למני**. כמו למן והיו"ד נוספת וכן מני אפרים (שופטים ה'):
**מצור**. ענין מבצר:

### פסוק יג
**על יושביה**. עם יושביה:

### פסוק יד
**רעה**. ענין הנהגה:
**שוכני**. היו"ד יתירה:
**לבדד**. יחידי כמו לבדד לבטח תושיבני (תהילים ד':ט'):
**כרמל**. כן יקרא מקום שדות וכרמים:

### פסוק טז
**תחרשנה**. מלשון חרש שאינו שומע:

## פסוק יז

**ילחכו**. ענין לקיקה בלשון כמו ועפר רגליך ילחכו (ישעיהו מ"ט:כ"ג):

**כזוחלי**. ענין נגירה והזלה בארץ ובדרז"ל כל הימים מטהרים בזוחלין (שבת ס"ט) ויקרא הנחש כן לפי שאין לו רגלים והלוכו נראה כזוחל ונגרר וכן חמת זוחלי עפר (דברים ל"ב:כ"ד):

**ירגזו**. ענין חרדה:

**ממסגרותיהם**. מלשון סגירה:

**אל ה'**. את ה':

## פסוק יח

**נושא**. ענין מחילה כמו נשאת עון עמך (תהלים פ"ה):

**החזיק**. ענין אחוזה:

## פסוק יט

**יכבוש**. ענין תפישה בחזקה כמו ויכבשום לעבדים (ירמיה ל"ד):

**במצלות**. ענין עומק כמו ואת רודפיהם השלכת במצולות (שמות ט'):